

Notulen zevende bijeenkomst Sectorinitiatief: 'Bewust omgaan met energie'

Deelnemers:

Mourik Infra B.V.	Cora de Groot, Nuwan van der Linden & Gerben van Haarlem
C.M. Baars & Zn B.V.	Kees-Arie Visser & Ilona Aars
Van der Noort B.V.	Annelieke Peels
Loomans Betonboringen B.V.	Toine Loomans
Jansen Rioolreiniging B.V.	Richard Zwarts
De Kuiper Infrabouw	Martin de Kuiper
Mourik Services	Richard Stoop
Blauwzaam	Rolia Wiggelinkhuizen

Afwezig:

Van den Heuvel Infra B.V.	Jan-Jaap van Beusekom
Den Hartog B.V.	Dik den Hartog & Gert-Jan de Groot
GKB Realisatie B.V.	Maarten van Rietschoten
G. van der Ven B.V.	Jolanda van Drunen

Presentatie Mourik

Namens Mourik heeft Cora de Groot een presentatie gegeven over Mourik. Bij deze presentatie is uitleg gegeven over het bedrijf en haar normen en waarden. Daarnaast is er een inzicht gegeven in de ontwikkelingen op CO₂ gebied binnen de organisatie

Presentatie KIS

Gerben van Haarlem heeft een presentatie gegeven over de innovaties bij het Dijkverbeteringsproject Kinderdijk – Schoonhoven. Bij dit project is de innovatieprijs op de Infra Tech gewonnen. Gerben heeft inzicht gegeven in het 3D ontwerp, wat de volgende voordelen heeft:

- Nieuwe situatie optimaal ontwerpen in bestaande situatie.
- Knelpunten inzichtelijk maken. (raakvlakken o.a. kabels & leidingen)
- Hoeveelheden bepalen (optimale inzet materieel).
- Presentatie ontwerp via 3d visualisatie voor opdrachtgevers en bewoners bijeenkomsten.
- 3D ontwerp is dynamisch (wijzigingen kunnen makkelijk verwerkt worden).
- Snel en eenvoudig dwarsprofielen genereren.
- Ontwerp toepasbaar voor machinebesturing en uitzetters.

Proces van uitvoering van de reductiemaatregelen

Alle deelnemers waren gevraagd om de volgende vragen aan te leveren en voor te bereiden:

- Wat was jullie reductiedoelstelling voor 2016?
- Is jullie doelstelling behaald?
- Welke maatregel hebben jullie in 2016 uitgevoerd die bewezen effectief was?

Van den Noort

Namens van den Noort heeft Annelieke Peels een presentatie gegeven over de optimalisering van de brandstofregistratie en de sturing. Er heeft een verlaging van de CO₂ uitstoot binnen transport opgetreden als gevolg van de volgende maatregelen:

- Aanschaf wagens met lagere emissie uitstoot;
- Efficiënter inrichten logistiek;
- Optimaliseren brandstofregistratie en sturing.

Voor 2017 zijn er nog een aantal verbeterpunten, dit zijn de volgende:

- Overige voertuigen (bv servicewagens) maandelijks kilometerstand opname;
- Kilometerstanden digitaal via app laten verwerken;
- Materieel gaan registreren door aanschaf brandstofregistratiesysteem en registratie draaiuren;
- Overzicht verbruik per kenteken/chauffeur ophangen, voorwaarden:
  - Overzichtelijk en leesbaar;
  - Overige factoren (aantal containers, soort belading etc.) uitsluiten.

Jansen Rioolreiniging

Jansen Rioolreiniging heeft in 2016 de volgende maatregelen doorgevoerd:

- Een aircoinstallatie is aanwezig, maar geen bijvulling in 2016;
- De hoeveelheden benzine en diesel is verkregen middels overzichten vanuit getankte hoeveelheden, middels de tankpassen / brandstofleveranciers;
- De hoeveelheden van overige brandstoffen voor materieel is verkregen middels facturen waarop de hoeveelheden zijn vermeld of zijn berekend aan de hand van financiële gegevens;
- Het verbruik van de elektra wordt vastgelegd middels de opgegeven hoeveelheden door de leverancier;
- Zakelijke vlieguren zijn niet ingezet;
- Er zijn geen privé-auto's ingezet voor zakelijke ritten.

C.M. Baars & ZN. B.V.

C.N. Baars & ZN. B.V. had in 2016 de reductiedoelstelling om 5% te reduceren ten opzichte van het basisjaar 2015, gerelateerd aan de omzet. Deze doelstelling is behaald: Er is in 2016 een CO₂ besparing van 5,7% geweest, gerelateerd aan de omzet. Dit komt mede door de afname in het werkaanbod binnen de aannemerij. Daarnaast in het transport toegenomen, hetzelfde geld voor de omzet. De belangrijkste maatregel zijn de ATX Boardcomputers van Groeneveld. Er is afgesproken dat hier bij de volgende bijeenkomst een presentatie over gegeven zal worden.

Den Hartog B.V.

Den Hartog BV had in 2016 de reductie doelstelling om per 1.000 m³ omzet de CO₂ uitstoot met 10% te verlagen ten opzichte van het startjaar 2012. De uitstoot is echter gestegen, de reden hiervan is de stijging van de omzet. Gerelateerd aan de omzet is er een reductie van 7,8% ten opzichte van 2012. De doelstelling is dus niet volledig behaald, echter is er wel een flinke stap gemaakt. De belangrijkste maatregel in 2016 was het verder optimaliseren van de planning. Naar verwachting worden er in 2017 zonnepanelen geplaatst op het kantoorpand.

Loomans Betonboringen BV

Loomans Betonboringen BV heeft een 2016 een reductie van 51,8 ton ten opzichte van 2015 gerealiseerd. Hiervoor worden de volgende redenen gegeven:

- Daling van de uitstoot van het wagenpark met 33 ton;
- Daling van het verwarmen van de panden met 20 ton;
- Geen uitstoot berekend voor het verhuurde pand.

De belangrijkste maatregelen in 2016 waren de volgende:

- Verhuisd: nieuwe panden hebben betere warmte-eigenschappen;
- Overgegaan op ledverlichting op kantoor;
- Overstap op zuinigere leaseauto's;
- Voorlichting gegeven over 'het nieuwe rijden' aan medewerkers;
- Duurzaamheidsscan van het pand in Eindhoven gemaakt.

G. van der Ven BV

De reductiedoelstelling van G. van der Ven BV was een uitstootvermindering van 2% ten opzichte van 2014. Deze doelstelling is behaald. Er is in 2016 een daling van 18% geweest ten opzichte van 2014. De belangrijkste doorgevoerde maatregelen waren in 2016 waren de volgende:

- Aanschaf van nieuw materieel, zoals een binnendraaiende kraan en een kraan met verlengde giek waardoor minder bewegingen hoeven te worden gemaakt;
- Calculatie/werkvoorbereiding bedenkt alternatieve werkwijzen / past planningen aan met als doel de CO₂ uitstoot te voorkomen c.q. te minimaliseren.

Mourik Services

Mourik Services heeft de lange termijn doelstelling om in 2020 20% te reduceren ten opzichte van het basisjaar 2010, gerelateerd aan de omzet. In 2016 is er een realisatie van 15,99 % ten opzichte van 2010. De belangrijkste doorgevoerde maatregelen in 2016 waren de volgende:

- In 2016 is er een reductiemaatregel toegepast waarbij leasewagens enkel beschikbaar worden gesteld op basis van CO₂ uitstoot per liter brandstof. Hierdoor is het beschikbaar stellen van leasewagens op basis van A & B labels achterhaald;
- Er is enkel gebruik gemaakt van groene stroom, deze wordt vanuit een duurzame techniek gewonnen;
- De filters van het klimaatbeheersingssysteem op het hoofdkantoor zijn vervangen;
- Euro 2, 3 en 4 vrachtwagens zijn vervangen voor euro 6 motoren. Daarnaast zijn tien oude diesel pick-ups vervangen door tien nieuwe diesel pick-ups met euro 6 motoren;
- Er is ledverlichting geplaatst in de werkplaats.

De Kuiper Infrabouw

De Kuiper Infrabouw is de vervanger van de Kuiper Noordeloos binnen dit initiatief. Er zijn wat wijzigingen binnen de organisatie geweest en dit heeft Martin de Kuiper toegelicht. Door de rumoerige periode is CO₂ management wat blijven liggen het afgelopen jaar.

GKB Realisatie BV

GKB Realisatie BV had twee reductiedoelstellingen voor 2016, één voor scope 1 en één voor scope 2:

Doelstelling scope 1: Het verlagen van de CO₂ emissie afkomstig van brandstof voor rijdend materieel en auto's met 1,5% per jaar, de komende vijf jaren afgezet ten opzichte van het aantal gewerkte machine-uren (eigen inhuur machines).

Doelstelling scope 2: Het verlagen van de CO₂ emissie afkomstig van elektriciteit voor bedrijfsgebouwen met 0,6% ten opzichte van het aantal gewerkte uren van kantoor en werkplaatspersoneel.

De doelstelling voor scope 1 is niet behaald, de doelstelling voor scope 2 is wel behaald.

De belangrijkste maatregel is de omzetting van grijze stroom naar groene stroom en de inzet van 375 zonnepanelen.

Mourik Infra

Mourik Infra heeft zich gecommitteerd aan de lange termijn doelstelling van de EU, om 2% per jaar te reduceren, gerelateerd aan de omzet. De doelstelling voor 2016 was om 14% reductie te realiseren ten opzichte van het basisjaar 2009, gerelateerd aan de omzet. Daarnaast was er de doelstelling om 100% gebruik te maken van groene stroom.

Beide doelstellingen zijn behaald. In 2016 was er een reductie van 33%, ten opzichte van het basisjaar 2009, gerelateerd aan de omzet. Tevens is er voor 100% procent gebruik gemaakt van groene stroom.

Een effectieve maatregel is het uitvoeren van een nieuwe energiebeoordeling. Hierdoor is er detailinzicht, waar er door concrete maatregelen gericht gestuurd kan worden op CO₂ reductie.

Samenvatting van de discussie

Opdrachtgevers gaan op verschillende manieren om met duurzaamheid. In 84% van de aanbestedingen is de laagste prijs nog steeds doorslaggevend en komt duurzaamheid niet voor in de uitvraag. Dit herkennen de deelnemers in de bestekken van het waterschap en de gemeenten. Het zou fijn zijn als daar meer aandacht voor komt lokaal.

De maatregelen die deelnemers voornamelijk treffen zijn technische oplossingen op het wagenpark en het materieel, omdat dit de meest doeltreffende maatregelen zijn. Voorbeelden hiervan zijn:

- Boardcomputers op de machines met realtime gegevens over de machine en brandstofverbruik;
- Investeren in nieuwe voertuigen/ machines met een lagere milieubelasting;
- Start stopsystemen.

Maatregelen die meer op het bewustzijn van medewerkers inspelen zijn:

- Trainingen, zoals het Nieuwe Rijden;
- Medewerkers betrekken bij de planning;
- Registeren van brandstof, draaiuren en gereden km's.

Voortgang van het initiatief

Door wat wijzigingen binnen de organisatie van Will2Sustain is er in overleg met Geert-Jan Prins afgesproken dat Mourik in het vervolg initiatiefnemer is.

Er is met de deelnemers afgesproken dat Stimular bij de volgende bijeenkomst wordt uitgenodigd. Stimular heeft een aanbod waarbij de deelnemers ieder een bedrag hebben van 150 euro per jaar per deelnemer. Het aanbod van Stimular is:

- Samenstellen van programma;
- Monitoring en sturing;
- Advisering.

Volgende afspraak

De volgende afspraak wordt in september gepland met behulp van een datumprikker. Baars wil de locatie verzorgen. Cora en Nuwan nemen hiervoor contact op met Kees-Arie en Ilona.